

37 C $\frac{3}{24}$

LAS ESCOLAS CATALANAS

consideradas com á base principal y necesaria pera
la propagació de la causa regional,

PER

D. FRANCISCO FLOS Y CALCAT

Professor de 1.ª ensenyansa.

MEMORIA

PREMIADA

EN LO CERTAMEN DEL CENTRE CATALANISTA PROVENSALENCH

DE 1886

BARCELONA

Imprenta « La Renaixensa », Xuclá, 13, baixos

1886

C 318
/13

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Biblioteques

1500474465

Al D.^o en Filosofia y Letras
En Joseph Balari Jubany
en proba de consideració de S. S.

Francisco Floz
—calze

Agost 1/86

100 BD 8211158

LAS ESCOLAS CATALANAS

CONSIDERADAS COM Á BASE PRINCIPAL Y NECESSARIA PERA LA
PROPAGACIÓ DE LA CAUSA REGIONAL

PER

D. FRANCISCO FLOS Y CALCAT

Professor de 1.ª ensenyansa.

MEMORIA

PREMIADA EN LO CERTAMEN

DEL

CENTRE CATALANISTA PROVENSALENCH

DE 1886

BARCELONA

Imprenta « La Renaixensa », Xuclá, 13, baixos.

1886

Universitat Autònoma de Barcelona

Biblioteca d'Humanitats

R. 123.473

A mon estimat oncle

EN JOSEPH CALCAT

A ningú més que á vosté, que 'm guíá en los tendres anys de ma infantesa, dech fer ofrena d' aquesta Memoria com á mostra de regoneixement. A vosté, que ademés l' he vist sempre entussiasta pel renaixement de nostra patria, dedico aquesta petita llabor que desitjo sia sembrada en la bella encontrada catalana. Vulga Deu que se 'n recullin en temps á venir los fruyts xamosos que son de preveure pera 'l bé de nostra desgraciada patria.

No es que pretengui ab aixó sobrepujar als que ab talent més hábil y privilegiat han plantejat lo que per l' istil ha fet ma escassa y empobrida pensa; molt al contrari.

Sapiguts de tots son los efectes que produheixen á Catalunya y á altrás regions las prácticas absorvents del centralisme; sense fer esment de res més, tenim avuy l' odiós MODUS-VIVENDI que tant preocupa als industrials catalans obligant á que respectables Corporacions estudihi los medis de posar en planta los remeys millor aplicables contra 'ls desgabells polítichs dels lliure-cambistas, desgabells moguts sempre per la gran máquina centralisadora.

May donchs, com ara, he cregut propi donar á la estampa mon modest treball, (á més de l' instancia que m' han fet il·lustradas personas) guiat per alló de QUÍ MÉS HI SÁPIGA QUE MÉS HI DIGA.

Son affm. nebot,

FRANCISCO FLOS Y CALCAT.

Heus aquí, donchs, *Las escuelas catalanas*, que segons anem á exposar, se presentan d' una manera práctica y de resultats més que positius pera conseguir la verdadera organisació del catalanisme, sens pór d' equivocarnos si dihém que de ellas dependeix la solució d' un problema que tant preocupa als regionalistas.

Pera 'l major desenrotllo de nostra memoria hem cregut de molta conveniència dividirla en tres parts:

- 1.ª Influencia de las escuelas catalanas dins del catalanisme.
- 2.ª Las escuelas catalanas consideradas pedagógicament.
- 3.ª Organisió de las escuelas catalanas.

Debém consignar que per escuelas catalanas se compendrian aquellas que además de tenir adoptada oficialment la llengua catalana, fos son programa l' instrument d' avens de nostras lletres y de l' esperit patri.

Per últim, no 'ns toca manifestar altra cosa, que al escriure aquest treball no 'ns han enlluhernat pretensions de cap mena y sí sols, un desitj nos alenta: aquest se veurá complert si nostra humil memoria contribuheix algun dia á encaminar la joventut tota envers la dressera que fa cap al bell ideal del catalanisme pur.

L' AUTOR.

I.

Influencia de las escuelas catalanas dins del catalanisme.

SOLS aquell que per espay d' alguns anys s' ha dedicat en instruir á la catalana infantesa, y mira ab bons ulls lo renaixement de nostra patria, pot coneixer més á fons la necessitat que hi ha á Catalunya de que s' estableixin aquesta mena de escolas, las quals atés lo carácter especial de que vindrian revestidas, y regidas baix los métodos que la ciencia pedagógica reclama, poden produhir no sols un nou y positiu avens per nostras lletras, si que també, per rahons que més endavant demostrarem, obtindrian los deixebles que hi concorreguessen major abundancia d' ideas, més exactes coneixements, y per fi, al sortir d' ellas se inspirarian sempre en lo sant amor á la patria: eixa patria que tenint sas glorias propias, molt just es que sos fills ja en los primerenchs anys l' aprengan á enaltir.

Y al dir aixó, no podem menos que estranyarnos molt de que no s' hagi intentat plantejar tant gran idea pel bé real y positiu de Catalunya tota, ja que casi ab seguretat pot dirse que intel·ligencias sobradament expertas, de acreditada il·lustració y lo que es més encara, entusiastas quan se tracta de

donar impuls á la causa regionalista, haurán assenyalat aquestes institucions com á medi noble y poderosíssim pera arribar al felís terme de la obra monumental de nostre renaixement.

Sols lo descuyt per part d' uns, l' indiferencia en altres, y fins podém dir la rutina en la generalitat, poden haver donat motiu á que no s' hagi resolt tal projecte, haventse portat á cap altres actes de no tanta importancia per l' esdevenidor com lo que ara 'ns ocupa.

Es molt cert que s' han creat diferentas corporacions destinadas á propagar lo catalanisme en totas sas manifestacions posant de relleu principalment la que té per objecte despertar l' esperit d' independencia; es també reconegut que en lo camp del periodisme 's travalla ab no poca fermesa pera 'l desenrotll y progrés de las mateixas causas; lluny de nosaltres no creure també que s' ha procurat agermanar per tots los medis legals los recursos d' organisació, obra que no cal deixar de má á copia de no pochs esforçosos. Mes, tot aixó calculat com se deu, veurem que verament no pot donar los resultats que á aytal fi 's desitjan, y bé deuen marcar-se aquestos resultats de indecisos y deficientes per causas que molts no ignoran, y més ho son encara quan se tracta de recorre per via de *súplica* al poder del Centre.

Vejam lo que 'ns diu la experiencia, y no tenim més que recordar los no molt llunyans travalls empresos per respectables corporacions al objecte d' *implorar*, diguemho aixís, del govern espanyol concessions que de dret y lley nos perteneixen: informacions, congressos de nombrosa agrupació en que s' han estudiat conciensudament los millors medis d' obtenir insignificants recompensas pera alleugerir la feixuga càrrega que temps há pesa sobre Catalunya; memorials redactats en formas sensibles, justas é irrefutables, res, res ha pogut esser prou bó pera 'ls *politiqueros* de Castella, y de menos han servit los innumerables esforçosos, exclamacions y súplicas que contínuament han sortit del cor de Catalunya. Molt al contrari; lo tractament de *egoistas* ha sigut sempre la resposta ó anatema furiosa, calificació tant desprovehida de sentit comú com plena en excés de agravis y antipatías.

¿Podém donchs, seguint aquesta mena de procedir esperar

quelcom de bó d' un poder que per la forsa centralisadora 'ns domina y subjuga? ¿Poden tenir ressó nostras queixas atinadas en los centres madrilenys, quan se 'ns respón á totas horas ab befa y menyspreu? Ab seguretat dihem que no, y no queda altre remey sino que marina, industria, comers, fabricació, y en una paraula, tot lo que ha possehit Catalunya á copia de suor y enginy, esperi, com diu molt bé un dels nostres poetas, l' última hora com un sentenciat á mort, devant la *valenta* forsa de mils bayonetas que son l' escut dels desgabells comesos per gent estranya á nostre pays y cap importancia donan á lo que s' anomena treball per més que aquest sia la primera de las virtuts.

No es prudent, donchs, que Catalunya segueixi fent en formas més ó ménos políticas, períodos d' humillació, porque son actes que no son atesos y jamay poden serho en los círcols madrilenys quan tenen tant enconada la fama de son pecat.

Desenganyemnos, si 's vol arribar al fi que 's proposa la idea catalanista y sian del tot respectats los interessos morals y materials del nostre Principat, cal avans que tot plantejar rigurosament un enérgich sistema d' organisació; aixó es, que sia ferm y sòlit.

Pera obtenirho deu procurarse que 's posin en constant moviment tot los elements propis que contar puga nostra terra, á fi de que, de dia en dia, se noti bon avansament y millor desenrotllo en lo treball que 's practiqui. No hi ha dupte que sols així 's veurí remourers l' indiferentisme, tara tant impropia de qui s' enorgulleix ab lo nom de catalá.

Heus aquí 'l pas que convé empendre, y per aixó, encara que á primera vista sembla costosa y arriscada la tasca, no reportaría de bon tros la munió de sacrificis que se han vingut fent pera portar á cap actes com los que havem esmentat no fa molt.

Se ha de tenir en compte, y aquesta es la qüestió que 'ns proposém fixar, que junt ab la indiferencia s' hi trova l' ignorancia; y dihem aixó, porque ab fonament de rahó trobaríam á cada pas bona colla de catalans que no saben lo que es catalanisme. Per altra part, no pocas son las personas que ostentan títols académichs y defugen sempre d' escriure en catalá;

perque temen no ferho ab la deguda correcció. Valdement sabrian aquestos, las nocions més rudimentarias del art, ciencia, etc., que practican si d' una manera ó altre no 'ls hi haguessen ensenyat, y ménos té d' estrany quan la composició prosódica y ortogràfica de la llengua catalana es molt més complicada que la castellana.

Donchs bé; baix lo punt de vista general y per lo que acabem d' esmentar, convé sobre tot que l' instrucció comunicada principalment per medi de las escolas, regeneri l' idea del catalanisme, fent que sia extensiva, general y aplicada: extensiva porque s' adopti en totas las poblacions del Principat, general porque abrassi totas aquellas materias que tendeixin á engrandir lo saber de cada hú, y aplicada, pera que sia basada academicament en las doctrinas puras del catalanisme.

Tinguém present que en tots los paissos y en totas las edats l' instrucció ha sigut sempre lo principal móvil per ahont s' ha guiat la roda del progrés, fent á son pas la cultura, riquesa y felicitat dels pobles.

¿Quín dupte hi ha, donchs, de que l' instrucció tal com la hem esmentada destruiria l' estat anémich é ignorant que tant abunda, quedant resolt lo problema de la causa que apoyem? ¿No seria per ventura una antitéssis lo desitjar la solució del problema sense l' auxili dels precisos datos?

Tenintlos ja, y cenyintnos á lo que 'ns havem proposat al comensar nostra tasca, podem veurer clarament que l' únich medi rigurós y per essencia natural que avuy sia posible consisteix en la creació de las escolas catalanas. Aquestas institucions son las que venen més assenyaladas en desempenyar l' important paper d' una organisació á tota proba. L' establiment d' ellas seria la pedra fonamental del catalanisme veritable; ellas traurian lo brot de més ufana del arbre del renaixement; ab sa elevada missió, instruirian per de prompte á una nova generació que 's convertiria en planté de gran válua per l' esdevenidor. No cal dir lo molt agradable que seria per los partidaris de la idea regionalista veure sortir de las esmentadas escolas á la joventut instruida y disposada á manifestar en tots sentits son amor envers sa patria! No negará ningú que l' indiferentisme é ignorancia de que hem parlat s' ofega-

ria per complert, y ab aixó sols s' obtindria un guany profitós y de molta estima per ésser en un principi l' impuls de més forsa pera la realisació de tan trascendental idea.

Bé podém assegurar la certesa de quant deixem exposat, si la escola es lo temple de las bonas costums; es lo foc enlluernador d' ahont irradiá la llum vivificadora del saber humá, y en una paraula, es la base sòlida en que descansa la elevació dels grans homes, que més s' han distingit en patriotisme, en saber ó en virtut.

II

Las escuelas catalanas consideradas pedagógicamente.

BON xich delicat es tenir que tractar aquest punt per pór de que 'ns tractin d' exagerats aquells quals conveniencies particulars en la carrera fan que sian contraris á la nostra idea.

Lluny d' aixó no farém més que apuntar datos positius pera sortir ayrosos d' un punt que deu ésser desenrotllat ab especialitat.

Jamay hem tingut intent d' ésser reformadors de la ciencia pedagógica, ciencia que han fet brillar per ample camp las notables figuras de Locke, Rousseau, Pestalozzi, Bassedow y altres que podriam anomenar de no ménos importancia. Nostre desitj, reforsat per los anys que intervenim en la carrera del Magisteri, es sols presentar clara y terminant la humil opinió de que la ensenyansa ha d' ésser de gran transcendencia pera 'l catalanisme, enrobustida per alguns ensaigs que venim practicant desde algun temps que han confirmat los bons re-

sultats de las escuelas catalanas, tot y sense usar del tot los procediments que foren necessaris.

Convenim ab franquesa en que res tampoch podem afegir á las obras publicadas per acreditats autors pedagochs moderns, perque com son prou extensas ja diuhen tot quan puga esmentarse ab referencia al noble art d'instruir. Solsament nos permeterém pendre patró dels principis que tenen establerts en sos tractats, perque justament enclouhen la nostra idea, no d'una manera vaga, sino concreta y determinada á més no poder.

Diu lo *Curso de Pedagogia* d'en Avendanyo y Carderera, obra declarada de text en casi totas las Escuelas Normals del regne:

«Lo carácter de la ensenyansa deu fundarse en los principis inmutables de la rahó y de la filosofia y acomodarse al estat y modo d'esser dels pobles.»

Ab sobrada rahó, donchs, Catalunya pot y deu fundar y establir las escuelas purament catalanas, perque de no ferho, falta obertament á un precepte tan assenyalat com obligatori.

Ben reconegut lo carácter que 's deu imprimir en la ensenyansa, parlarem de las qüalitats que deu reunir un bon método, fent de pas las deduccions precisas encara que ellas solas se recomanin per sí mateixas.

Método, diu la mateixa obra, es una veu grega composta de *meta* (terme) y *hodos* (camí); aixó es, arribar á un fi per lo camí més curt y segur. Afegeix Mr. De-Gerandó en sa obra d'educació, que de las qualitats del método prové 'l millor éxit de la ensenyansa.

Ab tot y haver consultat los més notables tractats pedagógichs traduhirém lletra per lletra lo que 'ns diu lo d'en Avendanyo, y que es lo que 'ns serví pera cursar nostres estudis. Li donem aquesta preferencia per dos motius: primer, perque abunda en igual parer que 'ls altres, y segon, perque ab facilitat pot esser examinat lo que aném á exposar fins per aquells que ménos intervenen en la carrera del Magisteri.

Diu, donchs, parlant de las cualitats d'un bon método:

«Lo método ha de conformarse á la naturalesa de la cosa que s'ensenya y á la disposició del que la estudia.»

Se despren d' aixó, que per fer adquirir novas ideas pera que sian sólidas, deu ferse treballar la intel·ligencia del noy presentantli per graus, formas ben compresas, descendint per aquesta rahó al domini natural respecte del modo que té d' expressarse y no ab llengua desconeguda. Sols així s' enmotllan las facultats intellectuals del deixeble ab las impresions que reb diàriament de novas ideas.

Res té d' estrany que á Catalunya, no seguintse aquestas prescripcions, se fassa repulsiu en molts l' estudi de primeras lletres, y se comprén molt bé. Lograntse no més lo desenrotllo intelectual del deixeble en talents poch comuns que 'l noy apocat ó poch expert consideri com una pena sempre que se l' obliga á treballs mentals que no entén per no anar acompanyats aquestos d' una facilitat en la expressió.

¿Quín dupte hi ha de que un noy calificat de tonto, desaplicat, ó peresós per l' estudi pot esser molt bé de que l' encarregat de sa educació sia l' autor de tan dolentas inclinacions, á causa de no ferli agradable la ensenyansa per la comprensió y deixar d' usar fidelment lo método esmentat?

Hem d' esser franchs. Mentres á Catalunya no 's desterrí aquest modo de procedir en las escolas, tal es lo de afadigar al noy ab una nova parla, sols se notará avansament en la ensenyansa en los deixebles que la naturalesa ja 'ls ha dotat de més disposició.

«Lo método ha d' esser sencill y fácil.»

Aquesta prescripció está intimament lligada ab la que acabem d' esmentar.

Deu procurarse en primer lloch que 'l mestre estalvihi penosos esforços als deixebles pera no interrompre la marxa de la imaginació, y per aixó, deu expressar y demostrar las ideas necessarias d' un punt qualsevol d' ensenyansa ab lo llenguatge natural del deixeble; sense tal medi no hi hauria en lo método com apremiants condicions, ni facilitat ni senzillés.

En corroboració de lo que acabem d' indicar, tenim present que l' il·lustrat Director que fou de la Escola Normal de Mestres de Barcelona D. Odon Fonoll, referí lo mateix que ara nosaltres, en plena cátedra, y, al donar á llum per prime-

ra vegada sa important obra, titulada *Clave gramatical*, fixá unas premissas en lo prólech, las que ab gust reproduhim:

«Lo fi de la Gramática en las escuelas deu esser ensenyar á parlar.

La Gramática tal com s' ensenya en las mateixas no satisfá á aquest fi, y es per lo tant perdut lo temps que en aixó s' hi emplea.

L' estudi d' aquesta materia en las escolss deu ferse prácticament, debent esser sa tendencia donar als noys lo major número, d' ideas possible, al mateix temps que ensenyarlos hi la manera de representarlas.

Pero ahont es més estéril la ensenyansa de la Gramática es á Catalunya, per parlarse en ella un idioma diferent del castellá, en qual llengua están escritas las obras de text y fá 'l mestre las explicacions al noys.»

Moltas altras personas de reconeguda competencia en materia d' ensenyansa han apreciat en igual sentit lo que deixem apuntat; més, lluny d' escoltarho no s' ha procurat fugir d' una rutina que bé pot dirse es general en las escuelas del Principat y que per consegüent es un destorb que molt perjudica al desenrotll natural y progressiu de las facultats intelectuals de la tendra infantesa.

Hora es ja de que 'l Professorat catalá en sa inmensa majoria comensi á atacar de cop aquest mal que tant afecta als interessos morals de la pátria que 'ls ha vist neixer. No son tant costosos los medis de portar á cap tal millora, y encara que ho fossen, hi ha la seguretat d' obtenir notables resultats en la ensenyansa, compensant be las dificultats que pугan presentarse pera organisar una nova marxa en los procediments que sian necessaris.

Poch vol dir que la gent madrilenya en son Consell d'Instrucció Pública s' hi oposi, com se oposa á tot alló que resulta esser un bé pera Catalunya. Deber nostre es, férlos hi compondrer encara que no 'ls convinga, que Catalunya, atesa sa naturalesa, jamay sos habitants poden ni volen esser com ells.

«Lo método deu pendre son punt de partida en lo més familiar.»

Pera sostenir la atenció del deixeble, es menester excitar la curiositat que naix de l' impresió de cosas desconegudas, no

empleant per aquest motiu formas que tingan tendència á la repulsió per esser tractadas per un sistema anti-pedagógich.

Ni la curiositat ni la impressió poden tenir lloch en l'esperit del noy, si aquest se mostra indiferent á las explicacions del mestre, per més que s'hi esforzi, á causa de no entendre sas paraulas. Abstractas las més de las vegadas, no pot pararse 'l deixeble en deixifrarlas pera enténdrelas, y molt menos recordarlas, y d'aquí que 'n surti l'aburriment y la distracció, y no la curiositat que 'l fa estar atent per lo desitj de saber.

Per aixó, donchs, es necessari emplear lo método baix lo sentit familiar; pero entenguis lo familiarisme que comensa ab l'us del llenguatge que s'emplea entre la familia. Subjectar al párvul á una parla nova y estranya produheix efectes tals, que molt aviat fineixen per la confusió d'ideas. Ademés obrar així, no 'ns cansarém de repetirho, es apartarse molt lluny de la regla més caracterisada que constituheix lo llas de relacions en tot lloch payral: tal es lo llenguatge.

«Lo método deu esser clar.»

Aquesta condició, diu l'autor, se recomana per sí mateixa. «Un método enfosquit no ompliría tampoch cap de las que hem parlat. La claretat sab tothom que es necessaria en tot, tant en las ideas com en la expressió. Las ideas son claras quan son complertas y ben significadas; la expressió ho es quan no dona lloch á equívochs. Per fortuna abduas cosas se ajudan admirablement: lo que 's clar se concibeix, s'expressa del mateix modo.»

Ab tota llibertat podém manifestar que en las escolas y demés establiments d'ensenyansa de Catalunya no hi es possible la claretat, baix aqueix punt de vista, mentres tingan adoptada, ó de grat ó per forsa, com llengua oficial, qualsevol altra que no sia la catalana. La perturbació y confusió en las ideas es inevitable, perque l'enteniment no pot percibir las ben determinadas ni complerías. Si la percepció fos clara y entesa, claras y entesas serian las ideas y s'apendrian de una sola vegada, salvant molt pocas escepcions.

Parlant l'idioma de nostra terra la expressió quedaria despullada de la munió d'equívochs que 's presentan entre

Universitat Autònoma de Barcelona

Biblioteca d'Humanitats

las llenguas catalana y castellana, com per exemple: *cama*, *ahí*, *pila*, *fressa*, *cassa*, etc., etc ; que 's pronuncian també en castellá y tenen diferenta significació.

Donadas aquestas rahons, ¿pot haverhi qui dupti de la falsetat del método usantlo baix lo domini de la llengua castellana?

¿Que 'ls hi succehiría als castellans que 'ns han imposat son idioma si se 'ls obligués de bonas á primeras á estudiar en la nostra llengua y qui diu la nostra un' altra qualsevol?

Ben segur que la munió d' escriptors castellans joya d' immortals celebritats literarias, seria avuy molt reduhida.

No desitjém parlar més sobre aquest punt tant interessant pera no incorre en difussions, no obstant, permeterém que l' autor pedagoch esmentat hi donga lo veredicté final:

«Es necessari que la expressió estiga al alcans del que aprén, perque sens aixó 'l método científich, per més que hofos y millor combinat, no faria l' objecte. Lo mestre deu sempre ajuntarse al grau de coneixement de sos deixebles y acomodar á ells son natural llenguatge.»

Acabarém aquesta part fent esment de lo que 'ns diu la historia respecte de la ensenyansa, lo que creyém será un altre refors, si bé distint, no menos vigorós que 'ls molts que hem donat.

Diu entre otras cosas, que en los primers temps de Grecia y Roma, ab la corrupció dels pobles antichs y més ab la pérdida de sas llibertats, coincidí l' establiment de las escolas filosóficas, com si 'ls pobles per instinct busquessin lo remey del vici y del jou en la cultura del esperit.

Per altra part, lo cristianisme, que salvá las reliquias de la antiga civilisació, *conservant las llenguas*, s' introduhí ab

l' estudi del dret romá en las escuelas filosóficas. L' amor á la patria, á la familia y 'l temor als deus, héus' aquí 'ls principis en que 's basava la instrucció d' aquells pobles. Tal ensenyansa donada en poblacions d' escassos habitants encaminava al engrandiment y triomf de la regió ó país á que perteneixian.

La historia, donchs, vera germana de la experiencia, també uneix sa veu á las necessitats de nostre Principat; clamoreja per la revindicació de nostras llibertats perdudas, y 'ns ensenya clarament que, al igual que 'ls pobles antichs, las escuelas catalanas poden rejuvenir á Catalunya; y, dada la influencia del progrés general en nostres dias, ferla brillar, si cal dirho, ab més esplendor que en los temps de sas gloriosas é indisputables conquestas.

Organisació de las Escolas Catalanas.

CONVENSUTS fins á la evidencia, de la molta necessitat d' establir las escolas catalanas per reclamarho congruentment las reglas pedagógicas qu' hem exposat, y la poderosa influencia que seria pera lograr lo nou medi de organisació de la causa regional, deuría no deixarse de má lo portar á cap aquest projecte, fent de manera que no dormís en lo somni del oblit com tants d' altres que ab entussiasme s' han iniciat y que desgraciadament no s' han resolt per causas que no volem entrarhi, ni ara 'ns pertoca.

Tant la Pedagogía com la Historia, es á dir, la ciencia-art d' instruir y la experiencia de fets passats, aconsellan lo gran deber d' establir en Catalunya las esmentadas escolas per ésser un benefici que ha de durli la salvació.

De sobras se que hi haurá algú, d' aquells que per sistema troban mal forjat é ilusori lo que inician los catalanistas, que dirán que seguir aytal reforma portaría lo desordre en la marxa que está establerta avuy dia en las escolas. Si aixís diguessin, los hi tindriam llástima, perque no farian altra cosa que apoyar ells mateixos ab la negació, la desmesurada rutina que 's vé seguint; y dihem rutina, perque ho es tot alló

que no vé revestit de las reglas que prescriu l' art, ciencia, et-cétera, de lo que 's practica.

Además, no pretenem en absolut que totas las escuelas que hi ha obertas ab carácter de *castellanas*, que ho son totas, se declarin desseguida partidarias nòstras. Sabem que es impossible per quant son molts los mestres que ab tot y ésser catalans no saben ni escriurer mitjanament lo catalá, y per altre cantó, no son pocas las escuelas que están regentadas ó dirigidas per mestres castellans. Res tampoch podriam fer ab aquestas, lo mateix que si n' hi haguessin de francesas, italianas ó de qualsevol altra mena.

Lo que volem nosaltres es que las nostras s' introduheixin encara que sia en petita escala. L' esperit d' imitació que tant domina en lo present sigle ja faria que se 'n establissin d' altres, resultant d' aixó la idea nostra molt mes aplicada. Mes tart, los efectes que son de prevéure de las escuelas catalanas, serian la millor y vera propaganda en favor nostre y contra las d' oposició si n' hi haguessin.

Una vegada sentats, donchs, los fonaments de tan gran obra, comensar á realisar lo projecte sería qüestió de pochi sacrificis; y dihem pochi sacrificis, porque bastaria que 'ls que s' anomenan catalanistas, ab un petit esfors de voluntat, atés lo poder ó valer de cada hú, contribuhissen al sosteniment de lo que trobaría al principi, com es de suposar, una obstinada lluyta.

Pera la creació de las escuelas catalanas, sería menester fundar una Associació propagadora de las mateixas, la que, ajudada d' otras Societats significadas en lo catalanisme, serian molt importants y avaluats los travalls que tindria encomanats, puig se lograría l' ascendent moral y material que pera la protecció de tals institucions fora menester en primer lloch.

A una Associació encarregada de propagar y millorar la educació del poble, fundada en Madrid l' any 1840, 's deu lo desenrotllo que han pres las escuelas de párvuls.

¿Quín dupte hi ha, donchs, del éxit que lograria la Associació propagadora de las escuelas?

Las Diputacions provincials catalanas també per son ele-

vat ministeri de vetllar pels interessos y necessitats de cada provincia, deurian protegir l' ideal que sustentem sortint á la seva defensa y consignant una subvenció al objecte de sostenir algunas de las escuelas. Los Municipis també podrian fer lo mateix.

No hi ha que donarhi voltas á tot quant havem dit, perquè fora ja un fet si la majoria de diputats, deixant oblidada en un recó la odiosa política de partit, se remontessin á la época de més gloria pera Catalunya, invocant de veras las sábias y patrióticas lleys dictadas per sos antecessors.

Una vegada plantejadas las escuelas en las capitals y demás ciutats del Principat farian lo mateix los pobles importants, y si be 's tindria ab aixó molt de guanyat, quedaria prou per fer encara, á fi y efecte de refermar la ensenyansa pera que 's regís oficialment baix lleys y formalitats reglamentadas.

Tals atribucions serian de la competencia d' una ó més Escolas Normals de Mestres que deurian crearse.

Sería menester també que, donat lo conreu que li cal á la nostra llengua, la Academia Catalana comensés nova tasca introduhint aquellas innovacions ó reformas que necessiti la part prosódica y ortográfica de la mateixa.

Debém ocuparnos ara dels llibres de text; puig aixó y la viva veu del mestre constituheixen los dos principals medis de comunicar la instrucció.

En honor de la veritat, los tenim avuy molt escassos, y 's comprén; aixís com no es possible la vida d' un sér faltantli la alimentació del ayre, tampoch poden haverhi los tals llibres si no existeixen las escuelas per adoptarlos.

Mes, no obstant, esmentaré los pochs y més apropiats que 'ns han servit pera la petita práctica de nostres esperiments, debent avans manifestar que tots ells careixen de las reglas didácticas que 'ns precisarian en los llibres adoptius en las escuelas purament catalanas.

La *Eloqüencia Catalana*, llibre útil pera exercitar als noys en los diferents tons de lectura; conté infinitat de treballs en prosa y vers originals dels mellors autors de Catalunya, Valencia y Mallorca.

Lo *Auxiliar del Maestro catalan*, d' en Salvador Genís,

obreta destinada á la práctica dels exercissis orals y escrits.

Lo *Nuevo Catón*, ó sia principis de lectura pera l' us de las escolas de Catalunya, d' en Mariá Brosa y Arnó: consisteixen aquestos principis en que cada paraula es traduhida al catalá.

Lo *Catecisme de la doctrina cristiana*, del Ilm. Costa y Borrás, propi pera emplearlo ara y sempre en las prácticas de la religió cristiana en las escolas.

Ab tan poch material, y empleant los procediments que havem cregut indispensables, tals com las esplicacions en catalá en las resolucions y demostracions del cálcul, en la historia de la nostra terra y en las demés ensenyansas d' altrás materias, hem observat molta més afició al estudi en los deixebles, molta més comprensió d' idees, apart de manifestar ells mateixos lo agradable que 'ls es la ensenyansa per aquest medi, que prou se donava á conceixer ab l' ordre y atenció extraordinaria, poch notada en los exercisis vulgars ordinaris. No en va ho hauriam demostrat en la segona part de aquesta Memoria al fer las consideracions pedagógicas sobre las escolas catalanas.

Per lo que toca al conjunt de llibres que 's farian necessaris, hem de dir que la complerta organisació de las escolas no pot ser obra de un sol dia; essent aixís, se podria comensar per senzillas traduccions d' Aritméticas, Geografías, Geometrías, etc., que molts dels autors podrian portar á cap ab facilitat. La Académia, per lo que li pertoca, podria publicar una Gramática pròpia pera la ensenyansa de noys, aixís com en los certámens adjudicar premis á las mellors obretas destinadas á algun ram d' instrucció, com per exemple: Nocions de la historia de Catalunya, ó bé Natural, ó Sagrada, etc.; sobre tot la primera, que 's fa molt precisa per la utilitat que reportaria, y no havernhi ni una, que nosaltres sapiguém, escrita en nostra llengua.

No hi ha perill que 's quedessin deserts los premis y molt ménos tractantse de un tema tan enterament nou com indispensable.

No obstant y lo molt que podria dirse sobre cada un dels punts que hem tractat, devem posar terme á nostra tasca, per dos motius: en primer lloch, per haver probat fins á la evidencia 'l tema proposat per En Joan Serra y Sulé, Director del periódich regionalista L' ARCH DE SANT MARTÍ, tal es: *Un nou medi d' organisació de la causa regional*; y en segon, porque sería menester molt més temps del que podém disposar.

De tots modos, al acabar, no será per demés preguém una y mil voltas á tots aquells que s' interessen pel bé de Catalunya, procurin que lo indicat en nostra humil Memoria se realisi aviat, puig de ferho aixís, no sols la llengua catalana y l' esperit patri s' inculcaria en las escolas de primeras lletras, sí que també, á llarchs passos, arribaría als Instituts y Universitats, s' introduhiria en las oficinas y despatxos, en las seßions de totas las Corporacions, en una paraula, per tot arreu ahont se manifesta la vida de la patria catalana.

Universitat Autònoma de Barcelona.

Biblioteca d'Humanitats

Biblioteca d'Humanitats

C 318/13

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA
DE BARCELONA

BIBLIOTECA

REG.

~~123.473~~

SIG.

C 318
/13